

ישיבת מיר
YESHIVAS MIR
YERUSHALAYIM

חג שבועות
סיון תשפ"ו

זמני כניסת ויציאת
חג שבועות

ירושלים	18:57	20:16
בני ברק	19:15	20:18
ציריך	20:00	22:05
וינה	20:20	21:50
אנטוורפן	21:17	22:45
פריז	21:05	22:37
לונדון	20:40	21:58

דבר הישיבה

העצה להתקשר למעמד מתן תורה

מספרים על המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, שפעם שמעו לפנות בוקר קול רעש מחדרו בישיבה, כשהיטו אוזן, שמעו איך שהמשגיח מצייר לעצמו בציורים ובתיאורים מוחשיים את מעמד הר סיני - קיים כפשוטו וכמשמעו את הכתוב "רק השמר לך... פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך... יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך בחורב" - רבינו היה חי בכל רגע מימי חייו את מעמד הר סיני.

בענין זה סיפר נכד המשגיח זצ"ל: בחודש אב שנת תשכ"ד עליתי לחדר זקני, וסיפרתי שבדעתי לנסוע לירושלים, למעמד הפתיחה של הכנסיה הגדולה העולמית של אגודת ישראל שנועדה להיערך בבניי האומה. שמע, ושאל: "במה מתייחדת הכנסיה הגדולה, שבדעתך לנסוע אליה?" ענית: "הרי זה מעמד נגשג ונורא הוד, המתקיים רק אחד לעשר שנים, ומשתתפים בו גדולי ומאורי הדור, מהארץ, ומארצות הברית!".

שמע, ואמר: מתן תורה היה מעמד נגשג ונורא הוד הרבה יותר, והיה פעם בשלושת אלפים שנה, ואם תשב ותלמד לתקשר אליו!...

הנה הפשטתם צורת הישיבה, וקלטתם רוח ורצון הישיבה, ובזה עשיתם לכם חבורה לילך בעקבות רוח הישיבה, ובכל מקום שאתם נמצאים לקחתם זאת כאילו להיות עם הישיבה בין כתלי הישיבה!

(מסן המשגיח הגה"צ רבי ירוחם ליבוויץ זצוק"ל סמ"ד)

ביהמדרש

גליון שבועי לתלמידי, בוגרי וידידי ישיבת מיר | גליון 628

מתורת רבותינו

קבלת התורה - דוקא על ידי כפיה ואונס ויטיבנו בתחתית ההר.

לא היתה קבלת התורה רק באונס, וקבלת התורה בשלמות נשלמה רק בדורו של מרדכי, שהיו קטנים בהרבה מדור המדבר, ועליו נאמר "קיימו וקבלו".

אלא, ביאר מרן המשגיח רבי ירוחם, היא הנותנת, כבר נתבאר ענין "נעשה ונשמע", שזהו סוד האדם האמיתי מצד טבע הענינים, וכל מהלך הענינים האמיתי הוא דוקא באופן זה של נעשה קודם לנשמע, קבלת התורה מוכרחת היתה להיות בדרך של כפיה, ואשר על כן הקב"ה כפה עליהם הר כגיגית, מכיון שאי אפשר לקבל את התורה אם לא בדרך של אונס וכפיה. (דעת תורה)

א"ר אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, א"ר אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא, אמר רבא אעפ"כ הדור קבלו בימי אחשוורוש, דכתיב קיימו וקבלו היהודים, קיימו מה שקבלו כבה (שבת פח, א) הקשה מרן המשגיח הגה"צ רבי ירוחם ליבוויץ זצ"ל, הלא המאמר הזה אומר דרשני, דור המדבר שהיו גדולים בהרבה מדורו של מרדכי, שהיו במצב של הארת פנים כל כך גדולה, עד שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי בנבואתו, וזכו לדרגת 'פנים בפנים', אספקלריה המאירה, אצלם

נפילה אחר נפילה

"אמה של מלכות", ממנה יתד וממנה פינה למלכות בית דוד, אך ערפה שלא עצרה כח לכך, בא וראה להיכן הגיעה ומה אירע לה, אמרו חז"ל (רות רבה ב, ב) אותו הלילה שפרשה ערפה מחמותה נתערבו בה גייס של מאה בני אדם וכו', ר' תנחומא אמר אף כלב אחז, וכן איתא בגמ' סוטה (דף מ"ב ע"ב) למה נקרא שמה ערפה, שהכל עורפין וכו', יעו"ש.

אכן כן, אלו הן הדברים, סיים מרן ר"ה הגר"ח ואמר, בראות ערפה שלא עמדה בנסיון הגדול, ושלא כאחותה היא נותרה נכרית כמקודם, אזי הכירה בטעותה המרה ובאפסיות כוחה לעמוד בנסיון, וכך התערער שיווי משקלה לגמרי עד שניתנה ביד הצר הצורך להחטיאה ולהשפילה.

(שיחות מוסר, עמ' רל"ו)

שח מרן ראש הישיבה שה"ה הגר"ח שמואלביץ זצ"ל, במגילת רות אנו מוצאים דוגמא נוקבת להתדרדרות של אדם שעלולה לבוא כתוצאה מזעזוע פנימי, עד לעמקי התהום ח"ו, הנה ערפה כלתה של נעמי היתה מתחילה שוה לרות ברצונה להתדבק בעם ה', וכמו שכתוב "ותאמרנה לה כי אתך נשוב לעמך, ותאמר נעמי שובנה בנותי וגו', ותשאנה קולן ותבכינה עוד ותשק ערפה לחמותה ורות דבקה בה", (רות א י"א, יד).

מתחילה מכריזות שתייהן - רות וערפה - בלשון אחת ובהפצרה שוה: "כי אתך נשוב לעמך", אף ערפה הגיעה לאותה ההכרה כמו רות, והיתה מוכנה לעזוב את עמה ואת מולדתה ולחיות כגירות בעם ישראל, אך לאחר סירובה של נעמי חמותה לא עמדה ערפה בנסיון ומתוך בכי נפרדה מנעמי, "ותשק ערפה לחמותה ורות דבקה בה".

צא ולמד מה עלה בסופן, רות נתעלתה עד לרום המעלה,

הדפיקה שהביאה להתמדה עצומה

גדלים, ריח של גן עדן ממש - כולם צומחים ופורחים. ואז דפק המשגיח באגרופו על השולחן ושאל: למה אתם לא צומחים? מדפיקה זו התחלתי להיות מתמיד, בדפיקה זו הוא שבר לי את ההרגל לחלום.

(הרה"צ ר' אלחנן יוסף הערצמאן זצ"ל)

רבי מרדכי חרוקב זצ"ל מהתלמידים החשובים בישיבת מיר, היה מתמיד גדול. פעם שאלתיו מהיכן התחילה התמדתו העצומה? הוא השיב שבלומדו בישיבת מיר שמע בחג השבועות שיחה מוסרית ממרן המשגיח הגה"צ רבי ירוחם ליבוויץ זצ"ל ובה אמר: הגעתי כעת מהרחוב ורואה אני כי כל היקום כולו גודל, עשבים פורחים, הניצנים נראו בארץ, העצים צומחים והפירות

מתורת רבותינו

הישיבה היא כמעמד הר סיני

במכתב שכתב מרן ראש הישיבה הגר"נ פרצוביץ זצ"ל לידידו הוא קובע, כי כל מקום ומקום שמרביצים בו תורה ויראת שמים נחשב כמו הר סיני, שהרי כבר אמרו חז"ל (תנא דבי אליהו רבה, פ"ח) שכל תלמיד חכם שיושב וקורא ועוסק בתורה הקב"ה יושב כנגדו וקורא ושונה עמו,

הלאה, אבל עליו לדעת שהמעמד הר סיני שלו הסתיים, כי זה שייך רק בישיבה, אצל בחור ישיבה כל זמן שהוא נמצא בה זה בחינה של מעמד הר סיני.

(בנין נחום, עמ' תע"ז, תקע"ג)

נמצא שהוא כמו הר סיני ממש. אלא שבאזנים פשוטות אי אפשר לשמוע את הקולות וברקים, אבל אוזן שומעת תשמע גם את זה.

ובהזדמנות אחרת, במסיבת פרידה שנערכה לתלמיד שנסע לחו"ל, אמר מרן רה"י הגר"נ, שבדאי הוא ימשיך ללמוד גם

א'רוממתנו מכל הלשונות'

הרמב"ן **כותב על האמונה במעמד הר סיני: "כי כשנעתיק גם כן הדבר לבנינו, לא ננחיל אותם דבר הבל ואין בו מועיל, והם לא יסתפקו (-לא יטילו ספק) כלל בעדותנו שנעיד להם, אבל יאמינו בודאי שראינו כולנו בעינינו וכל מה שסיפרנו להם."**

תופעה זו אינה קיימת בשום אומה ולשון חוץ מאצל עם ישראל, שכן אצל שאר האומות לא שייכת אותה נאמנות

מוחלטת של מסורת המועברת מאב לבנו. זוהי מעלתנו הייחודית שעליה אנו אומרים בתפילת המועדים: "רוממתנו מכל הלשונות".

הקב"ה מעיד על אברהם אבינו שחיבתו אליו היא משום שהוא דואג להמשכיות ומנחיל את הדרך לבניו אחריו, וכך גם הם ימשיכו בדרכו - בבחינת "נצח ישראל לא ישקר". סוד נצחיותו של עם ישראל טמון בהנחלה לדור הבא, בסוד

כי הם חיינו - כח התורה - סייע להתגבר על כל הקשיים בגלות שנחאי

בשעת רצון סיפר הגאון רבי שמואל שיינברג זצ"ל לבנו, שכאשר הוא מביט לאחור על אותן חמש שנים בצעירותו בהן זכה ללמוד בישיבת מיר באירופה, איננו מבין להבין כיצד הצליח להתגבר ולעבור את כל הקשיים של חוסר

הנוחיות עקב רמת הגשמיות הנמוכה ששררה שם, ובפרט עוד לבחור צעיר ובודד המגיע מניו יורק הדשנה. שאלתי אותו, ואומר בנו, מה היה באמת הכח שעזר לך לעבור את הכל? וענה אאמור"ר - כח התורה! לא היה במיר שום

דבר אחר, שום דבר לא היה ניתן למצוא שם מלבד תורה, ותורה זו, היא שנחרטה על ליבו והיא שליוותה אותו כל ימי חייו. לעולם הוא לא עזב את ישיבת מיר!

(מפי בנו הגאון רבי מאיר שיינברג שליט"א)

מכתבי רבותינו

השיפה היסטורית: שמונים שנה למכתב ההצלה משנחאי

פרסום ראשון למסמך מרטיט שנכתב בדיוק לפני 80 שנה על ידי מרן ראש הישיבה, שר התורה הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל. המכתב, שנשלח אל ידידו הקרוב, מבחירי הישיבה, הגאון רבי זיידל סעמיטצקי זצ"ל (לימים ר"י 'תורת אמת' בלונדון), שופך אור על ימי ההמתנה רוויי החרדה בגלות סין וכולל בתוכו את "הרשימה הקנדית" - שמותיהם של גדולי עולם התורה שהמתינו לוויזות.

- הגאון רבי **נחום לסמן** זצ"ל (חמיו של מורינו ראש הישיבה שליט"א).
- ועוד עשרות מתלמידי הישיבה.

משענת לכלל פליטי הישיבות

מתוך דאגה לכלל עולם התורה שניצל, מאמצי ההצלה לא הוגבלו לבני ישיבת מיר בלבד. אל הרשימה צורפו גם מספר תלמידים משרידי ישיבת **קמניץ, קלצק, נובהרדוק ויח"ל (ישיבת חכמי לובלין)**.

בהמשך המכתב, מתייחס רה"י לעניינים נוספים הנוגעים למצב הפליטים, וכן מזכיר את כ"ק ה"אמשינובר רבי" זצ"ל, ששהה אף הוא עמם בגלות שנחאי והיהוה עמוד תווך ומשענת איתנה עבור הפליטים כולם.

(התצלומים באדיבות בית המכירות "גנזים").

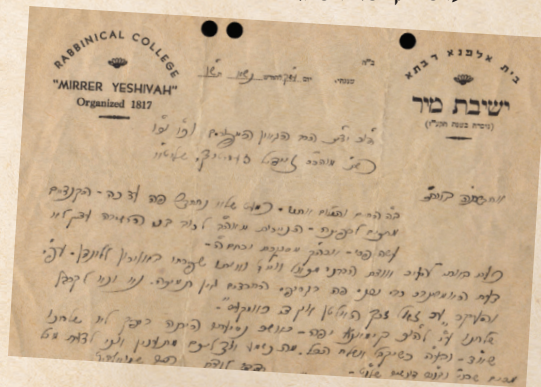
הישיבה, שחיכו בקוצר רוח לשים קץ לשש שנות נדודי סבל ותלאה, וייחלו להגיע למחוז חפצם בארץ ישראל, ארצות הברית או קנדה. וכך הוא כותב בדם ליבו: **"הקנדיים - מחכים לספינה, הנירות מארצות הברית לבני הישיבה עדיין לא עשו פרי, ארץ הקודש מסוגרת, ירחם ה"**.

"הרשימה הקנדית" בעצם כתב ידו

- למכתב מצורפת רשימה היסטורית המונה 51 תלמידים (המייצגים 68 נפשות, כפי שניתן לראות בסיכום בכתב ידו בראש הדף), אשר המתינו באותם ימים לוויזה לקנדה.
- השמות המופיעים ברשימה, הכתובה כולה בכתב ידו של מרן רה"י, מקפלים בתוכם משמעות היסטורית, שכן מדובר במי שלימים הקימו מחדש את עולם התורה בארץ ובתפוצות והיו לגדולי מרביצי התורה ובעלי המוסה בין השמות הבולטים המופיעים ברשימה:
- חתנו לימים, מרן רה"י הגאון רבי **נחום פרצוביץ זצ"ל**.
- הגאון רבי **אריה לייב מאלין זצ"ל**.
- הגה"צ רבי **דוד קרנגל** זצ"ל (מבולטימור).
- הגאון רבי **חיים מיליקובסקי** זצ"ל (אביו של יבלחט"א כ"ק האדמור"ר מאמשינוב שליט"א).
- המשגיח, הגה"צ רבי **חיים ויסקר** זצ"ל.
- הגה"ח רבי **יוסף ליס** זצ"ל.
- הגאון רבי **אריה לייב באקשט** זצ"ל (מדטרויט).
- הגאון רבי **שמואל וילנסקי** זצ"ל (ר' שמואל חרקובר).

משיטי המכתב רואים אנו את מסירותו ודאגתו הבלתי פוסקת של מרן ראש הישיבה זצ"ל לתלמידיו באותם ימים קשים. המכתב נשלח אל הגאון רבי זיידל סעמיטצקי זצ"ל (המכונה בעולם הישיבות ר' זיידל טיקטור), שהיה באותה עת בלונדון ופעל למען הצלת בני הישיבה.

המכתב והרשימה המצורפת אליו, נכתבו על גבי נייר המסמכים הרשמי של הישיבה מאותה תקופה, שבראשו מתנוסס הכיתוב **"שגהי" והוא נושא את התאריך: שגהי, ערשב"ק נשא תש"ו**.

בשורות ספורות, נוקבות, מתמצת רבי חיים זצ"ל את עוגמת הנפש ומצבם של הפליטים - תלמידי

הערת המערכת:

חשוב להקדים ולציין כי הכתבה שלפניכם אינה ביוגרפיה מלאה ומסודרת. המידע המובא כאן נאסף בעבודת נמלים ממושכת, מתוך ליקוט של פרטי מידע שונים ועדויות שחברו יחד, כדי להרכיב את התמונה ההיסטורית על דמותו של הגאון רבי חיים יהודה לוי הי"ד.

מכיוון שהמידע שבידינו עדיין חלקי, נשמח מאוד אם קוראים שיש בידיהם פרטים נוספים, מסמכים או עדויות הקשורים להגרחי"ל או לישיבת 'תורת חיים' בגרוסוורדיין, ייצרו עמנו קשר ויעזרו לנו להשלים את התמונה.

הגאון רבי חיים יהודה לוי זצ"ל - הי"ד

ראש ישיבת 'תורת חיים' - גרוסוורדיין

גרודזינסקי זצוק"ל בוילנא, אשר יעצהו להפיץ את אור הלימוד הליטאי במקומו. עמוס במטען אדיר של תורה, שב לעיר גרוסוורדיין, ובשנת תרצ"ט ייסד בה בתמיכת תלמידי חכמים ישיבה קטנה, שיועדה לבחורים צעירים החל מגיל בר מצווה, וקרא את שמה 'תורת חיים'. בישיבה זו, שמנתה עשרות בחורים, הועתקה הווייתה של ישיבת מיה, עד שהיא זכתה בסביבתה לכינוי המובהק: 'הישיבה הליטאית'.

כספרי יסוד ללימוד העיון נקבעו בישיבה ספרי 'קצות החושן' ו'נתיבות המשפט', ויחד עמם 'חידושי רבנו חיים הלוי' מבריסק וספרו של 'הגרא"ז מלצר זצוק"ל 'אבן האזל' - מראה נדיר בנופה של רומניה באותם ימים.

דרשת הבר-מצווה שהצילה מגיא ההריגה

אחד מתלמידיו המובהקים באותן שנים היה הגאון הגדול **רבי שלמה זלמן אולמן** זצ"ל (לימים רבה של שכונת 'משכנות יעקב' בבני ברק ודיין בבית דינו של הגר"נ קרליץ זצוק"ל). הגרש"ז אולמן, שכל ימיו עמדה דמותו העילאית של רבו מול עיניו, שאב ממנו את עיקר דרך לימודו, וראה בו את רבו המובהק שהעמידו בקרן אורה.

— רבי שלמה זלמן אולמן זצ"ל —

מופת חי ופועם להשפעת תורתו של הגר"ח יהודה לוי, שזורה בנס הצלתו הפלאי של תלמידו זה מתופת השואה. לימים סיפר הגרש"ז אולמן, כי כנער שגדל ברומניה - שהייתה עדיין רחוקה משיטת הלימוד הישיבתית - היה זה רבו, רבי <

את כור מחצבתו ושם את פעמיו אל אם הישיבות - ישיבת מיה, בה למד במשך שנתיים ויצא שמו כאחד התלמידים הגדולים.

בהיכלה של מיה, נמנה "הרומני" (כך היה כינוי על שם מוצאו) כאחד מן "האריות שבחבורה" ונטמע בהווייתה הישיבתית באופן מוחלט.

עדות מרטיטה לחיבורו העמוק לדרך הלימוד המיראית ניתן למצוא בחברותא המיוחדת שקנה לו; מכל בני הישיבה, מצא את שאהבה נפשו, והוא נעשה לחברותא בלב ונפש של הגאון **רבי אפרים בורודיאנסקי** זצ"ל.

עובדה מופלאה חושפת טפח מגדלותו. היה זה כשבועיים ימים בלבד לאחר שהגיע רבי חיים יהודה לישיבת מיה. באחד הימים דפק מרן ראש הישיבה, הגאון החסיד רבי אליעזר יהודה פינקל זצוק"ל, על החלון של היכל בית המדרש, ורמז לרבי אפרים בורודיאנסקי לצאת אליו. משיצא, שטח בפניו ראש הישיבה פליאה: "יש לי שאלה על 'הרומענישער' (הרומני). הלא ידעתי כי צדיק הוא, אם כן איך זה שיגנב 'שטיקל תורה' שלך?". מרן ראש הישיבה אף פרש לפני רבי אפרים את החידוש שהשמיע באוזניו הבחור זה עתה.

מרן ראש הישיבה, בטביעות עינו הבהירה, זיהה את עומק העיון ואת סגנונו המובהק של רבי אפרים בתוך דבריו של הבחור. אך תגובתו של רבי אפרים הייתה מיידיה ונחרצת, והוא ענה כי 'שטיקל תורה' הזה באמת של רבי חיים יהודה הוא, ולא של.

כששמע זאת ראש הישיבה הוא עמד נפעם ומשתומם: הכיזד ייתכן שבתוך שבועיים ימים בלבד כבר קלט הבחור מרומניה את שיטת הלימוד וסיגל לעצמו לחלוטין את דרך העיון הליטאית? התפעלותו נוכח כישרון נדיר זה הייתה עצומה, עד שהפטירו רבותיו: "אין זו אלא גאונות בפני עצמה!".

בברכת מרן הגר"ח עוזר - הישיבה הליטאית ברומניה

בטרם עזבו את אדמת ליטא, נכנס רבי חיים יהודה למעון קדשו של מרן הגאון רבי חיים עוזר

הגאון 'הרומני' שייבא את מאור תורת ישיבת מיר לרומניה

הוא נמנה על צאצאיו של בעל ה'חתם סופר', התעלה בכור ההיתוך של ישיבת מיר ונמנה על "האריות שבחבורה". לאחר שהפליא את רבותיו, שב למולדתו בשליחותו של מרן הגר"ח עוזר גרודזינסקי, וייסד בעיר גרוסוורדיין את ישיבת 'תורת חיים' - מוסד שפעל כעין סניף מיראי לכל דבר והנחיל את דרך הלימוד הליטאית לצעירי רומניה. שם העמיד תלמידים הרבה שניצלו מגאי ההריגה, בעוד הוא עצמו עלה בסערה השמימה מתוך אמונה יוקדת, תוך שכתביו וחידושי אובדים בחורבות הגיטו. לקראת חג מתן תורתנו, מגישים אנו יריעה של כבוד לדמותו הכמעט-נשכחת של הגאון רבי חיים יהודה לוי הי"ד.

מגרוסוורדיין לליטא - צמאון לתורת העיון

חג מתן תורה. היכלי הישיבות הקדושות הומים מריבוא רבבות עמלי תורה, השוקעים באהבתה ובתלמודה. בכותל המזרח של עולם התורה מאירה באור יקרות ישיבת מיה, שהפכה זה מכבר ללבו הפועם של עולם הישיבות. אך אם נצלול אל דברי ימיה של הישיבה המעטירה, נגלה כי בין שלל דמויות ההוד המוכרות, חבויות לעיתים דמויות פלא שזכרן כמעט ונשכח מלב, אף שרישומן על כותלי בית המדרש היה בל יימחה.

אחת מאותן דמויות מופת היא דמותו של הגאון רבי חיים יהודה לוי הי"ד, מי שנודע בהיכלה של ישיבת מיר בכינוי המיוחד "הרומני".

***

הגאון רבי חיים יהודה לוי הי"ד נולד לאביו רבי משה, והיה נצר לשושלת מפוארת, נכדו של הגאון **רבי משה שמואל גלאזר** בעל ה"דור רביעי", רבה של קלויזנבורג, וצאצא לבעל ה"חתם סופר". לאחר שמילא כרסו בש"ס ופוסקים בהיכלי התורה שבהונגריה ואף נסמך להוראה על ידי גדולי הרבנים שבאותו חבל ארץ, לא שקטה נפשו ההומיה והוא נכסף להכיר מקרוב את דרך הלימוד המעמיקה של ישיבות ליטא. הוא עזב

דמעותיו של האמרי חיים' - "אפילו שם לזכרו לא נוכל להעניק?"

הגאון רבי חיים יהודה עלה בסערה השמימה על קידוש השם בשנות הזעם והשמד, ולא זכה להותיר אחריו זרע של קיימא. ברם, תורתו לא משה מאוהלה של תורה, וכאן נחשף פרק הוד פלאי של הכרת הטוב והנחמה:

כאשר נולד לתלמידו, הגרש"ז אולמן, בנו השני - הוא ביקש לקרוא לו על שם מורו ורבו המובהק. דא עקא, שהיו מבני המשפחה שטענו כי יש לחוש לקרוא על שם מי שמת בדמי ימיו.

"הלא תמצית כל שאיפותינו לעשות רצונו יתברך, ואם זה רצונו יתברך שניהרג על קידוש שמו, נרכז את כל שאיפותינו מתוך השלמה ועשיית רצונו יתברך".

"הלכתי" - סיפר הגרש"ז לימים - "להתייעץ עם האדמו"ר בעל האמרי חיים' זצוק"ל, שהכיר היטב את הגאון מהעיירה גרוסוורדיין". תגובתו של הרבי מרטיטה כל לב. כאשר שמע את ההתלבטות, הגיב מיד בנחישות מהולה בצעה: "אפילו שם לזכרו לא נוכל להעניק לו?".

כוונתו של הרבי הייתה: הרי הוא נלקח בגזירה כללית כשניתנה רשות למשחית להשחית, האם נוסף גם את אי היכולת לקרוא על שמו לאותה רשות... "זו הייתה הרגשה של הערצה אמיתית ופנימית לתלמיד חכם", תיאר הגרש"ז.

"ואכן", סיפר הגרש"ז זצוק"ל, "קראתי את שמו לבני שיבדלחט"א. כסנדק כיבדתי את האדמו"ר בעל האמרי חיים' זצ"ל, ובאמירת הברכות כווד בנו בעל הישועות משה' זצ"ל".

***

בחג השבועות, עת חוגגים אנו את נצחיותה של מסירת התורה, מאירה דמותו של "הרומני" מיישבת מיר באור יקרות. אותו עילוי שניחן בהשגה כבירה ובעומק העיון, ינק את תורת ליטא, נטע אותה במסירות ברומניה, ובזכותה אף הציל את חיי תלמידו. גופו הטהור עלה במוקד השואה וחידושי אבדו בין החורבות, אך רוחו, אמונתו הטהורה ודרך הלימוד שהנחיל - חיים וקיימים לנצח בהיכלי התורה.

מקורות: **קובץ בית ועד לחכמים** (נארל); **ספר רסיסי טל; מוסף שבת קודש; קובץ גליונות** (פר' יתרו תשע"ט).

"להיהרג על קידוש שמו": סופה של השושלת וגורל הכתבים

ברם, רבו הגדול לא זכה להינצל. בשנות הזעם והשמד, הובל הגאון רבי חיים יהודה למחנה עבודה בהונגריה, ולאחר מכן הובל לאושוויץ יחד עם רעייתו ושלושת ילדיהם הקטנים, כשהמבוגרת שבהם ילדה כבת חמש או שש בלבד.

בפגישתו האחרונה עם תלמיד אחר, הרב יהודה קליין (עמיטל), בין גדרות מחנות העבודה, זעק התלמיד מנהמת לבו ושאל מה יעלה כעת בגורל חלומותיהם להגדיל תורה ולהאדירה. על כך השיבו רבו הגדול בפשטות ובאמונה

יוקדת: "הלא תמצית כל שאיפותינו לעשות רצונו יתברך, ואם זה רצונו יתברך שניהרג על קידוש שמו, נרכז את כל שאיפותינו מתוך השלמה ועשיית רצונו יתברך".

עדי ראייה ששרדו אכן העידו על האצילות ורוממות הרוח שליוו אותו עד לאחרונים ממש על אדמת אושוויץ.

אותו תלמיד, הרב קליין, הותיר אחריו עדות מצמררת על גורל תורתו של רבו. הוא סיפר כי אחת החוויות הקשות ביותר שחווה באותם ימים, הייתה כאשר נשלח ממחנה העבודה אל הגיטו שהתרוקן זה מכבר מיהודיו, מקום בו הכיר כל פינה. שם, בביתו של אחד מבעלי הבתים בעיה, מצא לפתע את כתביו של מורו ורבו מפוזרים ומתגלגלים על הרצפה בביזיון. היו אלו חידושי תורה עמוקים על פרק 'השולח' ממסכת גיטין, יחד עם מכתבי ההערכה וכתבי הסמיכה הנדירים שקיבל ממרן הגר"ח עוזר מווילנא, ממרן רה"י הגה"ח רבי אליעזר יהודה פינקל ומהגר"ב מקמניץ זצוק"ל. מתוך תקווה קלושה שמא רבו נותר בחיים באיזשהו מקום, הוא אסף את הכתבים בחרדת קודש. ברבות הימים העבירם למשמרת לידי תלמיד אחר, אך למגינת לב הם נעלמו ואבדו במצולות השמד, וזכרו של אותו אוצר בלום נדם לנצח.

חיים יהודה שנתחנך בכבשונה של ישיבת מיה, שעמו הכין את דרשת בר המצווה שלו. הדרשה סבבה כולה סביב חידוש מחידושי של מרן הגר"ח מבריסק זיע"א. אנשי המקום, שלא הורגלו לסגנון לימוד כגון דא, עמדו נפעמים לנוכח התורה חדשה שנפרשה לעיניהם בבהירות והבנת העניינים.

בין הנוכחים בסעודה, ישב גם יהודי מתושבי בודפשט שהיה קרוב משפחה. הדרשה המבריקה, הלהט הלימודי ועומק ההבנה של הנער, פילחו את לבו והותירו בו חותם בלי ימחה. הרושם העז של אותה "תורת בריסק" נחרת בנפשו לתמיד.

חלפו שנות מספר, ושמי אירופה קדרו. אימת ההשמדה ריחפה על הכל, ויהדות הונגריה ורומניה עמדה בפני חורבנה. באותם ימים אפלים, הפך אותו קרוב משפחה מבודפשט לאחראי הגורלי על שיבוץ הניצולים ב"רכבת קסטנר" המפורסמת - רכבת ההצלה שהייתה בבחינת גשר צר מעל תהום האבדון. המאבק על כל מקום ברכבת היה נואש. על פי דרך הטבע, לנער צעיר לימים כמו שלמה זלמן לא הייתה כל זכות או סיכוי להיכלל ברשימת הניצולים המצומצמת. גורלו נראה היה כחתום.

אך אז, בתוך התופת והכאוס, עלתה מול עיניו של אותו אחראי דמותו של חתן הבר-מצווה. קולו של הנער, הפורש בבהירות את תורתו של ר' חיים מבריסק, הדהד באוזניו. מכוחו של אותו רושם כביר ועז שהותירה בו הדרשה ההיא - הוא קיבל החלטה שנגדה את כל הכללים היבשים. באבחת קולמוס, הוא הוסיף את שמו של הנער אל הרשימה וצירף אותו, על אף גילו הצעיר, לרכבת ההצלה.

כה בזכות "שטיקל תורה" מבריסק, ובזכות רבו הגדול שהשריש בו את דרך הלימוד, הופרו חוקי הטבע, וניצלו חיייו של מי שלימים יאיר את עולם התורה - "תורת חיים" כפשוטו.

חזית בית הכנסת הגדול בגרוסורדיין

מיוחד לגליון חג השבועות:

בדרכי קנייני התורה

אסופה נפלאה ממשנתו של מרן ראש הישיבה הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל

קטעים נבחרים ומזוקקים מתוך הספר "שיחות רבי נתן צבי"
העוסקים בדרכי עמל התורה וקנייניה.
הדברים סודרו מחדש לפי פרקים ומובאים בפסקאות קצרות ותמציתיות -
לרהיטות הקריאה ולטעימה ממתיקות התורה.

פרק א: יסוד היסודות - המלחמה בקושי וההתחדשות

הסוד הוא להמשיך הלאה, לא להיכנע!

אספר לכם מעט על עצמי: אדם יודע מה שהולך אצלו, לפעמים קשה לתפקד... יש קושי בדיבור והליכה... אם הייתי נכנע למצבים אלו, לא הייתי עושה כלום! הסוד הוא להמשיך הלאה, לא להיכנע! זה הפשט 'לפום צערא אגרא', לא על המלחמה בהנאות והתאוות - מותר לאדם להנות ממה שיש לו, אלא על המלחמה בניסיונות ובקשיים בעבודת ה', על צער זה שמור לו שכר בלי גבול. ולכך צריך אדם להתפלל ולבקש שיהיה לו הנאה וטעם טוב מלימוד התורה. רק מהצלחות אלו צריך אדם לקבל את כל הטעם והשמחה.

(פרשת וישב - שנת תשנ"ט)

העצלות היא האויב הגדול ביותר שיש לאדם

עלינו לזכור ולשנן ללא הרף, כי העצלות היא האויב הגדול ביותר שיש לאדם, והדרך להילחם בה היא רק על ידי התגברות והתעצמות בעמל התורה ובהתמדה גדולה. מלחמה זו מוטלת על האדם בכל יום, מידי בוקר עליו להתגבר כארי ולקום ממיטתו ולא להיכנע ליצר הרע המבקשו להניחו לישון עוד כמה רגעים. בחור אחד מבני הישיבה ניגש לשאול אותי היאך להתנהג בשעה שהוא מתעורר משנתו והוא רואה שנותרו לו עוד חמשה רגעים עד לשעת קימתו, אם להמשיך לישון או לקום קודם זמנו, לכאורה שאלה טובה שהרי הוא יכול להוסיף לישון עוד כמה רגעים. אך השבתי לו, שעליו להתגבר על עצלותו ולקום, שכן חובת ההתגברות וההתאמצות הוא מעיקר תפקידנו כל יום ויום! קבלת התורה לא היתה בו סיון בלבד, אלא היא עדיין בכל יום ויום, וכפי שנאמר (דברים כו, טז): "היום הזה ה' אלוקיך מצוך לעשות את החוקים האלה ואת המשפטים", ודרשו חז"ל (רש"י, שם): "בכל יום יהיו בעיניך חדשים, כאילו בו ביום נצטווית עליהם".

(פרשת יתרו - שנת תשס"ו)

האחריות הכללית על ההתמדה

ידידי היקרים! אין שום הסבר לכך שסדר א' יתחיל בשעה תשע וחצי בבוקר, הסדרים צריכים להיות מלאים בזמן, זהו המינימום! צריך להתאמץ לקום בזמן, כדי שיוכלו להגיע לסדר בזמן. דרכו של יצר הרע היא, לומר לאדם לישון 'רק

עוד כמה רגעים, אך עלינו להתגבר כארי ולא להיכנע לו. מרן המחבר בשולחן ערוך פותח את דבריו (או"ח סי' א, ס"א): "תגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו, שיהא הוא מעורר השחר", ואף שלאדם שלא הורגל בזה, נראה הדבר כקשה ביותר, מכל מקום לאחר שמשם בעוז מותניו הוא נוכח לראות שהדבר איננו כל כך קשה. כל אחד צריך לדעת, שיש לו בענין זה אחריות על כל הציבור, די בבחור אחד או אברך אחד שניכר עליו רפיון, ומיד הדבר משפיע על כל הסובבים אותו. ומי שמשפיע לרעה על הכלל, הוא בכלל 'מחטיאי הרבים' רח"ל. אני מבקש מעומק הלב, שכל אחד ואחד וכולם ביחד, יקבלו על עצמם להתחזק מאד בענין זה, שלא יהיה שום רפיון בישיבה בבחינת (כתובות קט, ב): "חברך חברא אית ליה, וחברא דחברך חברא אית ליה", וכפי שמורה שמה של הישיבה - 'ישיבת מיר' [מיר' באידיש - 'אנחנו'], והיינו כי כולנו כאיש אחד בלב אחד!

(פרשת יתרו - שנת תשס"ו)

איפה נמצאים הגדולים של הדור הבא

חז"ל אמרו (ברכות לב, ב): "ארבעה צריכין חיזוק, ואלו הן, תורה ומעשים טובים, תפילה ודרך ארץ" לפעמים דווקא הדברים הפשוטים צריכים חיזוק, כי מרוב פשטותם אנשים חושבים שאין צורך לדבר עליהם ולהתחזק בהם. וצריך לדעת שהדרך הטובה ביותר להתחזק היא על ידי 'התחדשות'. המציאות מוכיחה שבלי 'התחדשות' האדם נרדם. אדם לעולם לא נשאר לדרוך במקום, או שהוא נמצא בעלייה או בירידה. אם האדם לא יתחדש ולא יתחזק לעלות מעלה מעלה, עד מהרה הוא ימצא את עצמו יורד מטה מטה.

אנשים שואלים איפה נמצאים הגדולים של הדור הבא. את התשובה לשאלה זו אפשר לקבל מכל אחד ואחד שיושב פה. כל אחד מהיושבים פה מסוגל להיות גדול בתורה. אין זה תלוי לא בכסף ולא בכל דבר אחר, אלא אך ורק בדבר אחד - גיעת התורה. על כל אחד ואחד מאיתנו מוטלת החובה לקבל מחדש עול תורה, בהתמדה עצומה וגיעה נפלאה, ואין הבדל בזה בין בחור צעיר ובין אדם זקן, בין בחור בן שמונה עשרה ובין אברך בן שלושים ושמונה. נתחזק כולנו בלימוד התורה, בהתמדה ובלמידה סדרים רצופים ללא הפסק, ונזכה לחדש חידושי תורה, ולדעת ולסיים את כל המסכתא בסיעתא דשמיא.

(פרשת נח - שנת תשס"ו)

פרק ב: טעם בלימוד - 'טעמו וראו כי טוב'

מתיקות הלימוד עם הגר"ח קמיל

עוד אספר לכם, איך היה נראה הלימוד עם מורי ורבי הגר"ח קמיל זצ"ל. כאשר הוא היה אומר לי סברא, הוא היה שואל אותי אם זו סברא טובה. השבתי לו: "כן, זה די טוב". אך הוא היה צועק: "מה, זה טוב? זה מתוק!" הוא לא נתן שהלימוד יהיה כדבר חיצוני - להסכים שזה טוב ולהמשיך הלאה, חייבים לצעוק שזה מתוק, להגיע לתכלית ההנאה מכל סברא ולהרגיש את המתקויות בכל העצמות, רק לאחר מכן אפשר להמשיך.

(פרשת וישב - שנת תשנ"ט)

הנאת החידוש והגדרת המותרות

בחור מחדש סברא, הוא חושב לתרץ את קושיית רעק"א, קשה לתרץ את רעק"א וייתכן שהתירוץ אינו נכון, אבל הוא חידש, הוא אומר סברא, איזו תענוג הוא צריך להרגיש בכל נפשו - שמחה שאין כמוה! אם באותו רגע הוא יקבל ארוחה טובה, בודאי שאין זו סתירה לעמל התורה שלו. אברכים ישבו הלילה בסעודת ליל שבת, ויאמרו שהמרק נפלא, שהליפתן נפלא, אין זה עניין למותרות כלל וכלל. הכל תלוי בגישה ובדרך שמתייחסים לכל דבר, האם ההנאה היא העיקר או שהיא רק הטפל לתענוג האמיתי: וכאמור, אפשר לבדוק זאת רק על פי הנהגת האדם בשעה שלא יהיה לו את הנאות

אלו, אם ימשיך לעמול בכל כוחותיו אות הוא שאין זה בכלל מותרות בשבילו והוא בכלל מה שאמרו חז"ל (סנהדרין לו, א): "בשבילי נברא העולם".

(פרשת וישב - שנת תשנ"ט)

כוחה של מתיקות התורה

מבואר בחז"ל שהצורך בכפיית הר כגאית הוא משום שלימוד תורה שבעל פה בא מתוך 'צער גדול ונדוד שינה'. אמנם גם עניין זה מיתלי תלי בשאלה עד כמה האדם יודע וחי את מתיקות התורה. הנה, אדם הנהנה מיגיע כפיו ועובד מתוך 'צער גדול ונדוד שינה', אינו בורח מעבודתו ואינו צריך שיכפוהו על כך. אדרבה, שמח הוא בחלקו שניתנה לו האפשרות לפרנס עצמו ולספק צרכיו. אילו אנשים היו יודעים את מתיקות התורה, וכמה היא מאירה את הדרך לפני האדם ופותחת את עיניו, היו עמלים ויגעים בה בהתמדה נפלאה ובשמחה עצומה, ולא היו צריכים לכפותם עליה. וידועים דברי האור החיים הק' (דברים כו, י): "אם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות טוב התורה היו משתגעים ומתלהטים אחריה, ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם".

(פרשת נח - שנת תשס"ז)

פרק ג: התמדה ורציפות - בניין ה"קבע"

עשה תורתך קבע - יושב אהלים

עניין זה נלמד בביאור לשון הכתוב: "ויעקב איש תם יושב אוהלים", 'תמימות' בשני אופנים, גם שלמות שנקנית בעצמותו של האדם על ידי לימוד התורה, וגם שלמות בלימוד התורה עצמו. זה הוא 'יושב אוהלים'! יושב בקביעות, בבחינת 'עשה תורתך קבע', וכפי שדקדק ר' ירוחם זצוק"ל (דעת תורה לך לך, חלק הביאורים עה"פ "התהלך לפני והיה תמים") במה שאמר התנא: "עשה תורתך קבע" ולא אמר: "למוד הרבה", שאין כוונתו להתמדה ולריבוי בלימוד התורה אלא לשאיפה להיות 'בן בית המדרש', שזו תהיה קביעות האדם, וממילא אף כשאינו לומד הוא בכלל 'יושב אוהלים'.

(פרשת לך לך - שנת תש"ס)

חומרת הפסק בלימוד

כל הפסק בלימוד הוא חיסרון בכל מהות הלימוד, עד כדי שאפשר לאבד את כל מה שלמדו. וכבר ידועים דברי מרן ראש הישיבה הגר"ח שמואלביץ זצ"ל (שיחות מוסר, מאמר 'הפסק והיסח הדעת') ששתיים עשרה שנה ועוד שתיים עשרה שנה של לימוד התורה, אינם כמו לימוד תורה של עשרים וארבע שנים רצופות, וכדאיתא בגמרא (סנהדרין עא, א): "כל הישן בבית המדרש תורתו נעשית לו קרעים קרעים".

(פרשת יתרו - שנת תש"ע)

התביעה על המפסיק

נוסף לכך, התביעה על המפסיק מלימודו גדולה יותר מהתביעה על מי שאינו לומד כלל, משום שמי שכבר זכה ללמוד זכה לטעום את מתיקות התורה, ולכך הוא נתבע לדבוק בה בכל מאודו יותר ממי שעדיין לא למד ולא זכה להרגיש את עריבות הלימוד. בדומה לזה, הפורש מן הקדושה רחוק יותר ממי שלא זכה להתקרב אליה, וכדאיתא בגמרא (פסחים מט, ב): "שנה ופירש יותר מכולן". זה ביאור דברי הגמרא ביומא (עב, ב): "אמר רבי יושע בן לוי מאי דכתיב (דברים ד, מד): 'וזאת התורה אשר שם משה', זכה נעשית לו סם חיים לא זכה נעשית לו סם מיתה". שכן מי שכבר זכה להרגיש את קדושת התורה ואינו מתנהג כמו שצריך, התורה עצמה נעשית לו כסם המות.

(פרשת יתרו - שנת תש"ע)

מעלת לומדי הישיבה

אחד היסודות של עמל התורה, הוא התמדה בתורה ללא הפסק וללא היסח הדעת. העסק בלימוד התורה אינו כשאר המקצועות בהם בעל המלאכה יכול לעבוד רק חמישה ימים בשבוע, וגם אינו חייב לעבוד כל היום, אלא חובה להתעסק בה יומם ולילה, שהרי היא חיינו ואורך ימינו. ובמיוחד אנו לומדי הישיבה, מעלת לומדי ישיבה על לומדי בית המדרש גדולה לעין ערוך, בית מדרש הוא מקום שאנשים באים ללמוד תורה, פעמים לכמה ימים, ופעמים לשעות מסוימות. אולם ישיבה היא מקום לאנשים שאין להם בעולמם מאומה מלבד לימוד התורה, וממילא חובה על הלומד בישיבה ללמוד יומם ולילה - שבעה ימים ללא הפסק.

(פרשת יתרו - שנת תש"ע)

פרק ד: תמימות ושאיפות - הדרך לגדול בתורה

אחריה? על ידי לימוד בתמימות! על ידי 'יושב אהלים', שהוא 'עשה תורתך קבע'. זכיתי להיות במשך תקופה אצל הסבא מרן ראש הישיבה הגאון רבי אליעזר יהודה זצוק"ל ואף ישנתי בביתו, וראיתי איך התחיל את סדר היום שלו. בכל יום, קודם שהיה מתחיל את סדריו, היה ניגש לש"ס ומנשקו. היתה

לימוד בתמימות - מרן הגרא"י פינקל

איך מגיעים להיות תלמידי חכמים, איך מגיעים לדרגה של 'משתגעים ומתלהטים

לו 'קנאות' לש"ס, כזאת אהבה, כזאת תמימות. והיסוד לכל זה - אהבת ה'; שגם היא צריכה להיות בשלמות, בתמימות.

(פרשת לך לך - שנת תש"ס)

מעשה בנדבן - חיוך לקב"ה

לפני כמה זמן הייתי אצל נדבן גדול, והצעתי בפניו כמה דרכים לתרום לשיבה הק: אמרתי לו שיוכל לתרום בית מדרש, או חדר, ואפשר גם לתת כסף לחלק לאברכים או לחובות. הנדיב שמע הכל, וענה כהאי לישנא: "אני רוצה לתת כסף למה שכביכול יעלה חיוך על השפתיים של הקב"ה! איזו תמימות! איזו אהבה! הרגשתי שצריך להתבייש מפניו, אם 'בעל הבית' כמוותו מגיע לכזו הרגשה עמוקה של אהבת ה', על אחת כמה וכמה שאנחנו בני התורה צריכים לקנות בכל הכוחות אהבת ה' תמימה, ומתוך זה נגיע לתמימות ואהבת תורה כפי שראינו אצל רבי אליעזר יהודה זצוק"ל. והאהבה הזו היא לפני הכל כל חמודות העולם נחשבים כאין וכאפס ליד אהבת התורה התמימה והמתוקה.

(פרשת לך לך - שנת תש"ס)

בקיאות ועמקות

הקנין להשגת מעלת התמימות בתורה חייב להיות בשתי המעלות שישנם בלימוד התורה. האחת היא, 'רחבה מני ים'. יש תילי תילים של הלכות, יש ש"ס בבלי שלם ועליו כל דברי הראשונים. אי אפשר להגיע לכל ידיעה והבנה לפני שבקייאם כראוי בדברי הגמרא והראשונים על הסוגיא. השניה היא, עמקות התורה. כמה עונג ועמקות יש בתורה, ככל שמעמיקים, יש עדיין מה להוסיף ולהעמיק. אם נקנה את שתי המעלות האלו בלימוד התורה אזי נרכוש את מידת ה'תמימות' ההכרחית ללימוד התורה הקדושה.

על ענין זה עמל ראש השיבה זצוק"ל לחנך את בני השיבה, ללמוד את כל הש"ס ולחדש חידושי תורה ראויים, ולא היה מתרצה בפחות מכך. זו היא תמימות, זו היא שלמות. להיות 'בקי' בש"ס בלי להיות 'למדן', או להיות 'למדן' בלי להיות 'בקי' בש"ס, אין זה אלא תואר בלבד ללא כל דבר העומד מאחריו. רק מי שיש לו את שתי מעלות אלו יחדיו הרי הוא בכלל תלמיד חכם.

(פרשת לך לך - שנת תש"ס)

השאיפה לדעת ש"ס

ברוך ה' שזכינו להיות שקועים בלימוד, אבל חסרים בדורנו תלמידי חכמים, חסרים גדולי תורה. לא נוכל להגיע לשלמות בידיעת התורה אם לא תהיה לנו לכל הפחות את השאיפה לדעת ש"ס. אם אין רצון אין תקוה.

כל תלמיד חכם אמיתי יודע זאת, אי אפשר להבין ולדעת היטב את הנלמד בתחילת המסכת, בלי לדעת את הנאמר באמצע המסכת, כל תוספת בהיקף הידיעות מועילה להבנה העמוקה. וכגון בלימוד מסכת בבא קמא הנלמדת בישיבה הק' בימים אלו, חובה עלינו להספיק לכל הפחות את שני הפרקים הראשונים של המסכת עם שיטות הראשונים וגדולי האחרונים, בלא זה יחסר לנו ביסוד הבנת המסכת. אדם שמסתפק במועט יישאר במהלך של 'קטנות': החכם עיניו בראשו והוא רואה רחוק, את כל מה שהוא יכול להשיג בתורה הקדושה, ולא רק את דף הגמרא שלומד כעת.

(פרשת לך לך - שנת תש"ס)

היקף מול סברא אחת

על התורה נאמר (איוב יא, ט): "ארוכה מארץ מידה ורחבה מני ים", וללא שאדם ישאף לדעת היטב את כל מכמניה, הוא לא יצליח לקנות בה ידיעות רחבות. הדבר שעומד בעוכריו הוא, שאנחנו מאלו המסתפקים במועט, וכאשר אנו אומרים חידוש אחד טוב, או סברא אחת טובה, אנו מרגישים שהגענו על סיפוקינו. כמה בחורים היום יודעים מסכת אחת שלימה בעיון? היכן השאיפה שלנו לדעת את כל הש"ס, היכן השאיפה שלנו לדעת את כל חלקי השו"ע. בדורות הקודמים כל יהודי היה יודע ש"ס בעיון, ואילו היום לומדים בישיבה עשרים או שלושים דף בחודש לכל היותר, ומתלוננים על הכמות המרובה. וכי עשרים כרכי הש"ס נכתבו רק לבעלי כשרון מיוחדים!?

(פרשת יתרו - שנת תשס"ו)

רציפות יום יום

אלו הם דברים פשוטים, ואני אומר אותם גם לעצמי! עלינו לרצות ולשאוף לדעת את כל הש"ס, וללמוד בהתמדה וברציפות דף אחרי דף, יום יום ללא הפסקה, עד שנזכה ללמוד עוד ועוד מסכתות ולסיים בעז"ה את כל הש"ס. עלינו לדעת עוד, שכאשר לומדים באופן זה יש הנאה מרובה וסיפוק מהלימוד, וממילא מנצלים כל רגע. זכורני, שהיה בחור בישיבה, שבכל זמן פנוי היה לומד מסכת גיטין, עד שלבסוף היה בקי במסכת זו על בוריה וכל תיבה במסכת זו היתה חרוטה על לבו. מי ששאיפותיו מצומצמות, לבסוף גם ידיעותיו יהיו מצומצמות. ומי שישכיל לשאוף לגדולות, בעז"ה יראה ברכה בלימודו ויזכה לידיעות רחבות והשגות נפלאות בתורה.

(פרשת יתרו - שנת תשס"ו)

**כל תלמיד חכם אמיתי יודע זאת,
אי אפשר להבין ולדעת היטב
את הנלמד בתחילת המסכת, בלי
לדעת את הנאמר באמצע המסכת**

התמדה מתוך שאיפה - הסיומים בישיבה

השבוע זכינו לחגוג בישיבה שני סיומים חשובים, האחד של אחד מאברכי השיבה שסיים את כל הש"ס, לאחר שלמד אותו בעיון גדול במשך עשרים שנה וכתב הערות על כל סדר הש"ס. והשני של אחד מבחורי הישיבה שסיים אתמול את כל שישה סדרי משנה, לאחר שהשקיע בלימוד זה שש שנים תמימות. הדרך לזכות להגיע לדברים נפלאים אלו הוא רק על ידי שאיפה גדולה לדעת את כל התורה כולה, ועל ידי לימוד במתינות ובהתמדה מידי יום ביומו.

(פרשת יתרו - שנת תשנ"ט)

פרק ה: יגיעה ומתינות - עמל המוליד שמחה

התורה והגיעה הם חלק ממהות לימוד התורה.

(פרשת בהר שנת תשס"ח)

לימוד המוסר במתינות

ואמר לי מרן בעל הקהילות יעקב זצוק"ל, שאין זה רק בלימוד הסוגיות, אלא גם בלימוד המוסר צריך ללמוד במתינות וברציפות, לא מהר ולא לאט, ורק באופן זה משיגים תועלת מלימוד המוסר. אין ספק שאם לימוד המוסר היה כפי שצריך גם יראת השמים שלנו היתה מעולה יותר, וממילא גם לימוד התורה שלנו היה נראה אחרת לגמרי.

(פרשת יתרו - שנת תשנ"ט)

עמל התורה מול עמל מזונות

ומטעם זה מצינו, שעמל האדם על מזונותיו אינו משמחו, ואילו עמל האדם בתורה משמחו ביותר, משום שעמל האדם על מזונותיו אינו אלא קיום עונש, ואילו עמל האדם בתורה הוא בבחינת 'הכשר מצוה' ללימוד התורה, וכשם שהתורה עצמה היא בבחינת 'משיבת נפש', 'מחכימת פתי' ומשמחי לב' (תהילים יט, ח-ט) אף עמל התורה הוא בכלל זה. רואים זאת באופן מובהק ביותר, שעיקר ההנאה והמתקנות בלימוד התורה, מגיעה בדווקא לאחר העמל והגיעה בתורה, כל אדם שהשקיע ועמל בכל כוחותיו בלימוד סוגיא, הרגיש היטב את האושר המלא אותו לאחר שזכה להבין את הסוגיא על בוריה, והיינו משום שעמל

שכר על העמל - ביאור החפץ חיים

איתא בגמרא (ברכות כח, ב) שהיוצא מבית המדרש צריך להודות לקב"ה על מה שלמד. ובנוסח ההודאה נאמר: "אני עמל והם עמלים, אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר". וידוע ביאורו של החפץ חיים, שבענייני העולם הזה אין מקבלים שכר על העמל עצמו, שהרי פועל שעמל ויגע כל היום ולא הצליח לפעול את פעולתו, בוודאי לא יקבל את משכורתו. אבל אנו מקבלים שכר על עמל התורה והמצוות בלי כל קשר לתוצאות העמל, גם אם עמל אדם ולא הצליח להבין את לימודו, או לא עלה בידו לקיים את המצוה למרות טרחתו, לא יקופח שכרו על העמל והיגיעה שהשקיע.

(פרשת בשלח - שנת תשנ"ח)

והנה, ניכר הדבר שלימוד התורה בהתמדה יותר קשה לאנשים צעירים מאשר למבוגרים וזקנים. והטעם לכך הוא, כי הוא דבר שאינו מגיע בנקל וצריך להתאמץ כדי להשיגו, ובדבר זה יש הבדל גדול בין הצעירים למבוגרים. המבוגרים, למודי הניסיונות, השכילו להבין שחיייהם בעולם הזה אינם אלא היכי תימצא להגיע לעולם הבא על ידי קיום תורה ומצוות כמו שכתב במסילת ישרים (פ"א): "כללו של דבר, האדם לא נברא בעבור מצבו בעולם הזה אלא בעבור מצבו בעולם הבא, אלא שמצבו בעולם הזה הוא אמצעי למצבו בעולם הבא שהוא תכליתו", ברור להם יותר תפקידם בעולמם, ולכך נקל עליהם להשקיע בו את כל כחותיהם. לפיכך עלינו להזכיר לעצמנו תדיר את התועלת העצומה שיש בקיום התורה והמצוות, ובכך להקל מעלינו את העבודה בעניינים אלו.

פרק ו: חזרה וזיכרון - "כביכול היא לימוד חדש"

מאיידך, ללא מתניות ושיקול הדעת, אף מי שיש בו אהבת תורה יקשה עליו לשוב ולשנן את תלמודו, מחמת קוצר דעת והעדר אורך רוח, ולימוד תורה ללא חזרה, הוא חסר תועלת, כמובא בגמרא (סנהדרין צט, א): "רבי יהושע בן קרחה אומר, כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה, דומה לאדם שזווע ואינו קוצר".

(פרשת יתרו - שנת תשס"ו)

עמלו של מרן הגר"ח שמואלביץ

ידועה גם היגיעה העצומה וההתמדה הנפלאה שהיתה למרן ראש הישיבה הגר"ח שמואלביץ זצוק"ל, שהיה לומד עד כלות כחותיו ממש. לא אחת בהיותו בחור בישיבת מיר בפולין היה לומד בבית המדרש ליד הסטנדר עד אפיסת כחות, ולאחר מכן היה צונח על הרצפה יחד עם הסטנדר, תוך כדי שהוא ממשיך ללמוד על הרצפה. מחזה מרהיב היה נגלה לבחורי הישיבה מידי שבת בשבתו, כאשר היה יושב ללמוד לאחר התפילה לאחר הקידושא רבא, והיה מכה על הסטנדר בעוז תוך כדי שהיו נשמעים קולות וברקים, עד שחישב להישיבה אשרי לעיניים שכך רואות!

(פרשת בהר שנת תשס"ח)

עמלו של מרן הגר"נ פרוצוביץ

ידוע ומפורסם גדול העמל העצום בתורה שהיה למרן ראש הישיבה רבי נחום פרוצוביץ זצוק"ל בכל שלושת סדרי הישיבה. מספרים שמרן הגר"נ זצוק"ל יעץ לו שלא ישהה כל היום בבית המדרש בישיבה, בכדי שהבחורים לא יפריעוהו בשאלותיהם, וימנעו בעדו מלדעת את כל השי"ס. אך רבי נחום לא שמע לעצתו ונשאר ללמוד בבית המדרש, תוך שהוא מתאמץ לענות לכל בחור ובחור על שאלותיו. ולימים אמו, שכל מה שזכה שדברי תורתו מתבדרין בבי מדרשא בכל אתר ואתר, הוא בזכות שנשאר בבית מדרש, והתאמץ לענות לכל אחד ואחד, בכדי שכולם יזכו להבנת התורה. אכן לא כל ראש ישיבה זכה שתורתו נקראת על שמו כפי שרבי נחום זכה, אין זה אלא משום יגיעתו העצומה בתורה וגודל מסירותו עבור תורת בני הישיבה.

(פרשת בהר שנת תשס"ח)

עמלו של מרן הגר"ב פינקל

כך גם מו"ח מרן ראש הישיבה רבי בנייגש פינקל זצוק"ל, הוא היה צנוע מאוד, כל מי שהכירו ידע שבגדולתו הרבה הצליח לכסות את הגדלות שלו. הוא היה קם כל יום לפנות בוקר ועמל בתורה בהתמדה נפלאה, ובשאר היום למד את הסוגיות שעסקו בהם בישיבה. דרכו היתה, שכל ספר שהתחיל ללמוד בו היה גומר אותו מתחילה ועד סוף, ולשם כך מוכרחים להיות בעלי ידיעה מוחלטת בכל סוגיות השי"ס. נמצא איפה כי כל ראשי הישיבה של ישיבת מיר, זכר צדיקים לברכה, היו מופלאים מאוד בהתמדתם בתורה, עד כדי שאפשר לומר כי עמל התורה וידיעתה הוא מיסודות הישיבה, ועליהם הושתת כל בניינה.

(פרשת בהר שנת תשס"ח)

העצה של מרן הגר"ש אלישיב

שמעתי אתמול סיפור על מרן רבי יוסף שלום אלישיב שליט"א [זצוק"ל], ולדעתי מצוה לפרסמו. אברך בן תורה חשוב ניגש לשאול אותו איך אפשר להתגבר על שכחת התורה. שאלו מרן הגר"ש: "האם הנך חוזר היטב על לימודיך?", השיבו האברך: "הן". ענה לו מרן הגר"ש: "אין בזה די, בכל פעם שלומדים את הסוגיא צריכים להרגיש כביכול היא לימוד חדש, שמעולם לא למדת, רק כך לא שוכחים את התורה".

(פרשת האזינו)

ללמוד ללא היסח הדעת

הוסיף אותו אברך לשאול את מרן הגר"ש אלישיב שליט"א [זצוק"ל], אם יש עצה נוספת כיצד ללמוד את התורה מבלי לשוכחה. השיב לו מרן הגר"ש: "הן! ללמוד מבלי להסיח את הדעת". שאלו האברך: "כמה זמן יחשב לכדי היסח הדעת?", השיבו מרן הגר"ש: "אף שיעור זמן מועט כדי סגירת העינים ופתיחתן, להיסח הדעת יחשב". מבהיל על הרעיון! תורה הנלמדת עם היסח הדעת נעשית 'קרעים קרעים' (סנהדרין עא, א), וכפי שכתב רש"י (שם): "נעשה לו קרעים - משכח לומדו ואינו נזכר אלא בסירוגין", רק תורה שנלמדת ברציפות וללא היסח הדעת נשארת בזיכרון הלומדה.

(פרשת האזינו)

חזרה ושינון - הבנה חדשה

עוד עלינו לדעת, כי אחד מיסודות העמל בתורה הוא שינון הלימוד. מלבד השינון מועיל לזכירת הנלמד, יש בו גם תועלת עצומה להבנת הסוגיא. ישנם דברים שבפעם הראשונה לא הובנו כהלכה, ורק כאשר חוזרים עליהם זוכים להביןם כראוי. לעיתים, הלומד אינו נותן את דעתו לפרטי הלכות הנובעים מן הסוגיא, ורק בעת ששב וחוזר על הסוגיא באר היטב הוא מתעורר להבחין בהם. אין הדברים אמורים רק בחזרה הראשונה, בכל חזרה וחזרה - ואפילו בפעם העשירית, מתחדשים דברים בהבנת הסוגיות. וביודעי קאמינא, שמורי ורבי הגר"ח קמיל זצ"ל שהיה מיחידי סגולה בדורנו, למד כל דף גמרא פעמים רבות, ובכל פעם שב ולמד את דף הגמרא במתיקות מיוחדת, בהנאה מרובה ובהתפעלות כביכול לא ראה גמרא זו מעולם.

(פרשת יתרו - שנת תשס"ט)

מתניות ושיקול דעת בחזרה

והנה מעלה זו יסודה באהבת תורה ויוקדת, אך מכל מקום אי אפשר להגיע לזה ללא מידת המתניות. רק מי שהוא מתון בלימודו, יש לו את אורך הרוח הנדרש בכדי לחזור שוב ושוב על השקלא וטריא, ללמוד מחדש את ההוה אמינא ואת המסקנא, ולשנן פעם אחר פעם את מהלך הסוגיא, עד שכל פרטיה מונחים היטב בראשו. אך בדרך זו מגיע הלומד לידי השגת ידיעות נרחבות בתורה, לזכירת הסוגיות הקשות ביותר, ולבקיאות מופלגת בכל מקצועות התורה.

לתרומה מהירה לחצו כאן

מוקד החזקת התורה
02-5410933

24 שעות ביממה

